

Sylwester Czopek

Konferencje i sympozja organizowane w rzeszowskim ośrodku archeologicznym
w latach 1985—1991

Jedną z form działalności naukowej jest organizowanie sympozjów i konferencji. W latach 1985—1991 rzeszowski ośrodek archeologiczny (w rozumieniu zespołu archeologów działających na terenie Polski południowo-wschodniej) był organizatorem 3 poważnych sympozjów. Pierwsze z nich odbyło się w dniach 12—14 listopada 1986 w Rzeszowie. Było poświęcone problemom badawczym związanym z grupą tarnobrzeską. Wygłoszono 24 referaty i komunikaty, poruszające wiele zagadnień jej chronologii, osadnictwa, obrządku pogrzebowego i powiązań kulturowych. Szczegółowe omówienie tej konferencji przedstawiono już wcześniej w innym miejscu¹, stąd bardzo skrótowy charakter tej informacji. Jako uzupełnienie wypada jedynie dodać, że w 1989 roku ukazało się nakładem Muzeum Okręgowego w Rzeszowie 2-tomowe wydawnictwo², w którym obok wszystkich wystąpień znalazło się obszernie opracowanie dyskusji.

Druga konferencja, zatytułowana „Dorzecze środkowej i górnej Wisłoki w pradziejach. Związki z terenem Kotliny Karpackiej (stan i potrzeby badań)”, odbyła się w dniach 25—27 kwietnia 1989 roku w Jaśle. Jej organizatorami były: Muzeum Regionalne w Jaśle i Muzeum Okręgowe w Krośnie. Zasadniczy trzon stanowiły referaty prezentujące poszczególne wycinki pradziejów tego regionu. Można tu wymienić następujące wystąpienia: „Paleolityczne i wczesnobrązowe ślady osadnictwa w zachodniej części Beskidu Niskiego” (dr P. Valde-Nowak), „Kultura ceramiki sznurowej i wczesny okres epoki brązu w dorzeczu Wisłoki” (prof. dr hab. J. Machnik), „Badania wykopaliskowe na stanowiskach z epoki brązu. Próba analizy sytuacji kulturowej” (mgr J. Gancarski), „Datowanie i przynależność kulturowa skarbów brązowych oraz wyrobów brązowych z dorzecza Wisłoki” (dr W. Blajer), „Ślady kultury Gava w dorzeczu Wisłoki” (mgr M. Bazielich), „Epoka żelaza na terenie Pogorza i Beskidów. Stan badań i problemy badawcze” (mgr J. Podgórska-Czopek, mgr S. Czopek), „Znaczenie i rola przełęcz Beskidu Niskiego w okresie wpływów rzymskich” (dr J. Janowski).

Druga grupa referatów to wyniki najnowszych badań wykopaliskowych i powierzchniowych. Mieszczą się tutaj wystąpienia: „Badania powierzchniowe w dorzeczu Wisłoki” (mgr J. Gancarski), „Badania powierzchniowe w dorzeczu Jasiołki (mgr J. Ginalski, mgr A. Muzyczuk), „Badania powierzchniowe w gminie Nowy Żmigród” (P. Madej), „Osady neolityczne w Niepli i Sieklówce oraz kurhan kultury ceramiki sznurowej w Krajowicach” (mgr J. Gancarski), „Badania wykopaliskowe grodziska w Brzezowej” (mgr J. Ginalski, mgr A. Muzyczuk), „Problematyka grodziska w Mymoniu” (dr hab. M. Cabalska). Ich uzupełnieniem były wystąpienia omawiające badania przyrodnicze — „Kurhany neolityczne na Garbie Warzyckim i ich znaczenie dla badań geomorfologicznych i gleboznawczych” (doc. dr hab. T. Gerlach), oraz „Odbicie działalności ludzkiej w holocenich profilach paleobotanicznych w Tarnowcu i Roztokach — temat roboczy” (dr K. Harmata). Istotny wkład w dorobek konferencji wnieśli goście ze Słowacji, prezentując referaty wiążące się w sposób bardzo istotny z głównymi problemami badawczymi występującymi w Karpatach polskich. Były to 4 referaty: „Zlato v mladšej dobe bronzovej na východnom Slovensku” (doc. dr M. Novotna), „Nové výskumy pohrebísk nitrianskej skupiny na Slovensku a ich prínos pre štúdium kontaktov s územím severne od Karpát” (dr J. Batora), „Osiedlenie severovýchodného Slovenska v neskoraj dobe bronzovej a dobe halstatskej” (dr E. Miroššayová), „Sidelný vývoj oblastí východných Karpat v dobí včasného a vrcholného stredoveku” (dr D. Čaplovič). Ostatnia grupa to wystąpienia dotyczące historii badań archeologicznych na Podkarpaciu oraz ich przyszłości i perspektyw — „Zarys historii badań archeologicznych w dorzeczu Wisłoki” (mgr J. Gancarski), „Dotychczasowe osiągnięcia i plany archeologiczne muzeów województwa krośnieńskiego” (mgr E. Bieniek), „Organizacja i perspektywy rozwoju badań archeologicznych w województwie krośnieńskim” (mgr Z. Gil). Wszystkie referaty i komunikaty znalazły swe rozwinięcie w dyskus-

jach, które niejednokrotnie miały ożywiony charakter.

Uczestnicy konferencji mieli okazję poznać niektóre stanowiska w czasie zorganizowanej wycieczki terenowej. Odwiedzono więc teren osady trzciniecko-otomańskiej w Jaśle, osady kultury pucharów lejkowatych w Niepli oraz kurhan kultury ceramiki sznurowej w Bierówce. Sympozjum jasielskie podsumowało dotychczasowy stan badań archeologicznych tej części Karpat, ujawniając liczne luki i powierzchowność naszych wiadomości. Uwypukliło odmiennosć tego terenu i silne związki z obszarem Słowacji (Południem szeroko rozumianym). We wszystkich wypowiedziach zwracano uwagę na konieczność intensyfikacji badań terenowych.

Trzecia z wymienionych na wstępie konferencji to sympozjum „Ziemie polskie we wczesnej epoce żelaza i ich powiązania z innymi terenami”, zorganizowane przez Muzeum Okręgowe w Rzeszowie przy współudziale Instytutu Historii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie. Odbyło się ono w dniach 17—20 września 1991. Przedstawione referaty można pogrupować w kilka odrębnych bloków tematycznych. Pierwszy z nich to zagadnienia chronologii i stosunków kulturowych: „Europa środkowa na przełomie epoki brązu i wczesnej epoki żelaza” (dr J. Chochorowski), „Wpływy halsztackie w Polsce” (prof. dr hab. M. Gedl), „Zagadnienia roli oddziaływań kręgu halsztackiego na ziemiach polskich” (prof. dr hab. B. Gediga), „Tzw. szlak bursztynowy w świetle aktualnego stanu badań” (prof. dr hab. Z. Bukowski), „Bronzové spony ako kritérium datovania” (prof. dr M. Novotná), „Die Heuneburg an der oberen Donau und die Chronologie der späten Hallstattzeit” (dr H. van den Boom), „Problemy periodyzacji młodszej epoki brązu i okresu halsztackiego na Pojezierzu Wielkopolskim w świetle badań nad ceramiką” (dr K. Szamałek), „Uwagi o chronologii względnej i periodyzacji materiałów z okresu halsztackiego i starszego okresu przedrzymskiego w świetle analizy ceramiki kultury pomorskiej” (dr S. Czopek). Druga grupa referatów to wystąpienia związane z problematyką zabytków metalowych — „Uwagi o handlu brązem” (doc. dr hab. J. Dąbrowski), „Ze studiów nad skarbnicami okresu halsztackiego w Polsce” (dr W. Blajer) i „Zabytki żelazne w materiałach grupy tarnobrzeskiej” (dr S. Czopek).

Zagadnieniom osadnictwa i gospodarki były poświęcone następne referaty — „Ogólna charakterystyka przemian osadniczych na przełomie epoki brązu i epoki żelaza” (mgr A. Mierzwiński), „Osídlenie Spiša v dobe halštatskej” (dr E. Miroššayova), „Niektóre aspekty gospodarcze na Podkarpaciu Ukraińskim w okresie halsztackim” (dr L. I. Kruszelnicka), „Młodsza faza osady kultury łużyckiej na stanowisku Mogiła 62, 62A i 62B w Nowej Hucie” (mgr M. Bazielić). Rozwinięcie problematyki kultury łużyckiej znalazło miejsce w kolejnych wystąpieniach: „Lužické elementy v archeologických kultúrach konca bronzovogo, nacala zeleznogo vekov Zakarpat'ja” (J. V. Kobal), „Uwagi o chronologii grupy ulwóweckiej kultury łużyckiej” (mgr J. Niedźwiedz), oraz częściowo w referacie „Fazy cmentarzysk kultury łużyckiej i pomorskiej na Pomorzu Wschodnim” (mgr J. Podgórski), sygnalizującym kolejną grupę tematyczną. Dotyczyła ona ku-

lury pomorskiej: „W sprawie tzw. kultury grobów kloszowych” (prof. dr hab. T. Malinowski), „Najstarsze materiały kultury pomorskiej w Polsce Środkowej” (dr I. Jadczyk), „Nie publikowane materiały kultury pomorskiej ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Chełmie” (mgr W. Mazurek). Częściowo były z nią związane także dwa dalsze wystąpienia — „O chronologii i svjazach zarubineckoj kul'tury” (dr K. V. Kasparova) i „O sootnošenii pomorsko-klešovoj i zarubineckoj archeologičeskich kultur po keramičeskim materialam” (dr S. P. Pačkova).

Konferencję zamknęły referaty o kulturze kurhanów zachodniobałtyjskich, prezentujące materiały nowe, niepublikowane — „Kilka uwag o chronologii grobowej ceramiki grupy zachodniomazurskiej kultury kurhanów zachodniobałtyjskich” (mgr M. Hoffmann), „Nowe źródła do obrządku pogrzebowego grupy zachodniomazurskiej kultury kurhanów zachodniobałtyjskich” (mgr M. Hoffmann), „Charakterystyka kulturowo-chronologiczna zespołu naczyń ceramicznych ze stan. 1 w Mołtajnach, gm. Barciany, jako przyczynek do naświetlenia problemu powiązań kulturowych wschodniej części grupy zachodniomazurskiej kultury kurhanów zachodniobałtyjskich z terenami ościennymi we wczesnej epoce żelaza” (mgr A. Sosnowska) i „Osiedle nawodne z Mołtajn, gm. Barciany. Wstępne wyniki analiz przyrodniczych (próba rekonstrukcji zabudowy)” (mgr J. Gackowski).

W toku prowadzonej dyskusji podkreślano wielokrotnie niedostateczny stan badań nad wczesną epoką żelaza na ziemiach polskich. Zwracano uwagę na nierównomierny stopień poznania wszystkich zagadnień i poszczególnych regionów. Postulowano potrzebę kolejnych konferencji tego typu, na których omawiane byłyby węższe zagadnienia — np. proglemy związane z kulturą pomorską. Materiały z konferencji rzeszowskiej zostaną wkrótce opublikowane w formie odrębnego wydawnictwa.

Poza wymienionymi trzema sympozjami o charakterze międzynarodowym, rzeszowski ośrodek archeologiczny był organizatorem mniejszych konferencji. Chodzi tu o coroczne spotkania, odbywające się w Rzeszowie, a poświęcone sprawozdaniom z badań wykopaliskowych prowadzonych na terenie Polski południowo-wschodniej. Pierwsza taka konferencja odbyła się w styczniu 1985, a ostatnia, siódma z kolei w lutym 1991. Obok archeologów z ośrodka rzeszowskiego brali w nich udział kole-dzy z innych województw, interesujący się pradziejami i wczesnym średniowieczem Polski południowo-wschodniej. Na spotkaniach takich jest czas na prezentacje głównych wyników badań, na pokaz materiałów oraz na dyskusję o wszelkich aspektach prowadzonych badań — od zagadnień metodycznych po interpretację kulturową.

Przypisy

¹ S. Czopek, Konferencja „Problemy grupy tarnobrzeskiej kultury łużyckiej”. Rzeszów, 12—14 listopada 1986 r., „Spr. Arch.”, t. 40, 1988, s. 389—391.

² A. Barłowska, E. Szałapata (red.), Grupa tarnobrzeska kultury łużyckiej, Rzeszów 1989.